

Dziennik ustaw państwa

dla

królestw i krajów w Radzie państwa reprezentowanych.

Część CLV. — Wydana i rozesłana dnia 6. listopada 1915.

Treść: (№ 327. i 328.) 327. Obwieszczenie, w sprawie ustanowienia i opisanie herbu krajów austriackich. —
328. Obwieszczenie, w sprawie herbu, przeznaczonego do używania we wspólnych instytucjach austriacko-
węgierskiej Monarchii.

327.

Obwieszczenie c. k. Prezydenta Ministrów z dnia 3. listopada 1915,

w sprawie ustanowienia i opisanie herbu krajów
austriackich.

Jego c. i k. Apostolska Mość raczył Naj-
wyższem piśmie odręcznem z dnia 10. paździer-

nika 1915 ustanowić herb krajów austriackich
według załączonych wraz z opisem heraldycznym
rysunków (załączniki 1. do 3.).

Ogłasza się niniejszem to Najwyższe postano-
wienie z uwagą, że stosownie do tego należy we
wszystkich wypadkach należytego używania austri-
ackiego herbu państwowego ma być użyty ustano-
wiony według Najwyższego postanowienia nowy
herb.

Stürgkh wlr.

Opis herbu krajów austriackich.

Herb krajów austriackich ustanawia się teraz w dwu kategoriach: „średni“ (I) i „mały“ (II), podczas gdy zestawienie „wielkiego“ zastrzega się na czas późniejszy.

Do średniego herbu Austrii został — podobnie, jak do tej samej kategorii herbu Węgier — przyjęty herb znajdujących się pod wspólnym zarządem, jednak do żadnego z tych obydwu państw niewcielonych krajów Bośni i Hercegowiny.

I. Herb średni.

Średni herb Austrii składa się z czterech, ułożonych jedna na drugiej tarcz: tarczę tylną (d), główną (c), środkową (b) i sercową (a).

a) — Tarczę sercową tworzy herb „Domu Austriackiego“: Srebrna belka w czerwonym polu.

b) — Tarcza środkowa jest podzielona, u góry raz a u dołu dwa razy z góry na dół przecięta i łączy herby dawnych krajów dziedzicznych:

1. (U góry, strona prawa.) Arcyksięstwo Austrii poniżej Anizy: pięć (2, 2, 1) złotych orłów w niebieskiem polu.

2. (U góry, strona lewa.) Arcyksięstwo Austrii powyżej Anizy: Pole przecięte z góry na dół, z przodu złoty orzeł w czarnem polu, z tyłu pole trzy razy z góry na dół przecięte, naprzemian srebrne i czerwone.

3. (U dołu, strona prawa.) Księstwo Styrii: W zielonem polu srebrna pantera z czerwonymi rogami i srebrnymi szponami, wyziewająca z paszczy płomień.

4. (U dołu, strona lewa.) Księstwo Karyntyi: Pole przecięte z góry na dół, z przodu trzy czarne lwy, kroczące jeden nad drugim w złotem polu, z tyłu srebrna belka w czerwonym polu.

5. (U dołu, w środku.) Księstwo Krainy: W srebrnem polu niebieski orzeł z koroną cesarską, o czerwonym dzióbku i takich szponach, który nosi na piersi i skrzydłach kłamrę we formie półksiężycy, podzieloną w dwa szeregi po siedm złotych i czerwonych pół szachownicy.

c) — Tarcza główna jest dwa razy przecięta z góry na dół a trzy razy poprzecznie, przy-czem linia dzieląca pomiędzy środkowymi polami trzeciego i czwartego rzędu jest wysunięta o pół wysokości pola w dół, środkowe pole trzeciego rzędu także z góry na dół przecięte a w samo pole najniższego szeregu wsunięty klin:

1. (Górny rząd, środek.) Królestwo Czech: W czerwonym polu srebrny lew w złotej koronie i złotych szponach o podwójnym ogonie.

2. (Górny rząd, strona prawa.) Królestwo Galicji i Lodomerji: W niebieskiem polu czarny kruk, kroczący na czerwonej belce, poniżej trzy (2, 1) złote korony.

3. (Górny rząd, strona lewa.) Królestwo Dalmacji: W niebieskiem polu trzy (2, 1) zwrócone ku widzowi złote lwy w złotych koronach.

4. (Drugi rząd, strona prawa.) Księstwo Górnego i Dolnego Śląska: W złotem polu czarny orzeł w złotej koronie, o złotym dzióbku i takich szponach, noszący na piersi i skrzydłach zagiętą, srebrną kłamrę, zakończoną listkami koniczyzny i zaopatrzoną w środku krzyżykiem.

5. (Drugi rząd, strona lewa.) Księstwo Solnogradu: Pole przecięte z góry na dół, z przodu czarny lew, z tyłu srebrna belka w czerwonym polu.

6. (Trzeci rząd, strona prawa.) Margrabstwo Moraw: W niebieskiem polu podzielony na czerwone i złote pola szachownicy orzeł o złotej koronie, złotym dzióbku i takich szponach.

7. (Trzeci rząd, strona lewa.) Księstwo Tyrolu: W srebrnym polu czerwony orzeł o złotej koronie, złotym dziobie i takich szponach, którego każde skrzydło jest zaopatrzone złotą, zakończoną listkiem koniczyny klamrą.

8. (Trzeci rząd, środek, strona prawa.) Kraj Przedarulanii: Czerwona, troista chorągiew kościelna w srebrnym polu.

9. (Trzeci rząd, środek, strona lewa.) Margrabstwo Istrii: Złoty kozioł o czerwonych rogach, kroczący w niebieskim polu.

10. (Dolny rząd, strona prawa.) Księstwo Bukowiny: W przeciętem, niebieskim i czerwonym polu zwrócona ku widzowi, naturalna głowa żubra pomiędzy trzema (1, 2) sześciopromiennymi złotymi gwiazdami.

11. (Dolny rząd, strona lewa.) Bośnia i Hercegowina: W złotym polu wystające z lewego brzegu tarczy ze srebrnych obłoków, zgięte, odziane czerwono ramię, trzymające w nagiej pięści dobytą, krzywą szablę o złotej rękojeści.

12. (Dolny rząd, środek.) Księstwo Gorycyi i Gradyski: Pole przedzielone; z powodu przecięte na ukos, u góry w niebieskim polu złoty lew o złotej koronie, u dołu przecięte w przeciwnym kierunku pięć razy na ukos srebrne i czerwone pole (Gorycyja); z tyłu w przedzielonem, złotem i niebieskim polu srebrny krzyż kotwiczny (Gradyska).

13. (Wsunięty klin.) Bezpośrednio podległe miasto Tryest: Pole rozdzielone, u góry w złotym polu czarny, dwugłowy orzeł, noszący na każdej głowie królewską koronę, o złotym dziobie i takich szponach, u dołu srebrna belka w czerwonym polu, którą przecina wyrastające z dolnego szpicu złote ostrze (t. zw. lanca św. Sergiusza).

d) — Tarcza tylna okazuje jako symbol dziedzicznej godności cesarskiej, w złotym polu czarnego, dwugłowego orła o złotym dziobie i złotych szponach, który ma na obydwu głowach królewskie korony i trzyma w swym prawym szponie miecz i berło, a w lewym jabłko państwowe.

Na tarczy tylnej spoczywa austriacka korona cesarska.

Jako podtrzymujący tarczę służą dwa, stojące na ciągnącym się u dołu tarczy złotym ornamentem, u dołu złote, u góry czarne gryfy o złotych dziobach i takich szponach.

Stosownie do dawno zaprowadzonego zwyczaju można średni herb wyobrazić także w ten sposób, że przedstawia się wyjętego z tylnej tarczy, jednak niezmienionego w odtworzeniu dwugłowego orła, wolno unoszącego się. W tym wypadku należy umieścić koronę cesarską wraz z wzlatającymi u boku wstęgami („Pendenzen“) w środku ponad głowami orła.

II. Herb mały.

Mały herb Austrii składa się z unoszącego się wolno, czarnego, dwugłowego orła ze złotymi dziobami i takimi szponami, noszącego na obydwu głowach królewskie korony, trzymającego w swych szponach po prawej stronie miecz i berło, a po lewej jabłko państwowe; na jego piersiach spoczywa czerwona tarcza, przez którą przebiega srebrna belka.

Ponad głowami orła wznosi się austriacka korona cesarska z wzlatającymi u boków wstęgami („Pendenzen“).

Dwugłowego orła małego austriackiego herbu można w razie potrzeby — jak naprzykład w małym wspólnym herbie austriacko-węgierskiej Monarchii — przedstawić także w złotej tarczy. W takim razie należy koronę cesarską ponad jego głowami umieścić na tej tarczy, jednakże z opuszczeniem wstęg.

Rysunek średniego herbu kr

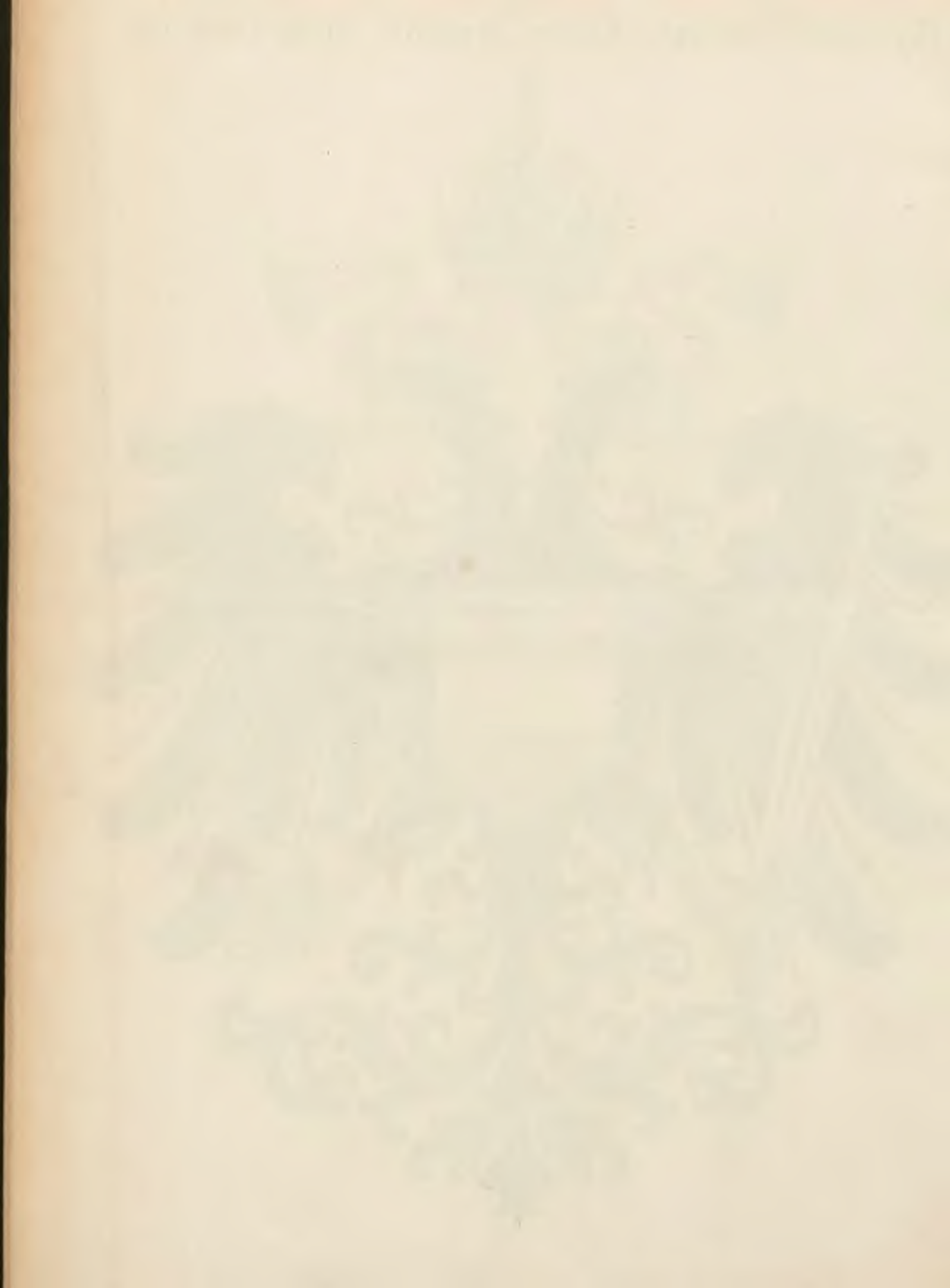
go herbu krajów austriackich.

Rysunek małego herbu krajów austriackich.

**Obwieszczenie c. k. Prezydenta
Ministrów z dnia 3. listopada 1915,****w sprawie herbu, przeznaczonego do używania
we wspólnych instytucjach austriacko-węgierskiej
Monarchii.**

Jego c. i k. Apostolska Mość raczył wystoso-
wanem do Ministra c. i k. Donu i spraw zagra-
nicznych Najwyższem pismem odręcznem z dnia
11. października 1915 zarządzić używanie odpo-

wiadającego stosunkom prawno-państwowym herbu
dla wspólnych instytucji austriacko-węgierskiej
Monarchii i ustanowić wspólny herb, składający
się z połączonych herbem Najwyższego Domu
herbów Austrii i Węgier, według załączonych wraz
z heraldycznym opisem rysunków (załączniki 1.
do 3.).

To Najwyższe zarządzenie ogłasza się niniej-
szem z uwagą, że potrzebne zarządzenia co do
używania nowego herbu przez wspólne instytucje
centralne i w służbie zagranicznej wyda Minister
c. i k. Donu i spraw zagranicznych.

Stürgkh wlr.

Opis wspólnego herbu.

Wspólny herb ustanawia się obecnie w dwóch kategoriach: „średni (I) i „mały“ (II), natomiast zestawienie „wielkiego“ odracza się na czas późniejszy.

W tym celu łączy się umieszczone obok siebie, zamykające się w sobie zupełnie herby złożonych nierozdzielnie w Monarchię zjednoczonych Państw Austrii (B) i Węgier (C) — do których obydwu w herbie średnim dołącza się aż do chwili uregulowania ich prawno-państwowego stanowiska w Monarchii, herb Bośni i Hercegowiny — sięgającym ponad tarcze i otoczonym kolją orderu Złotego Runa herbem Najwyższego Domu Panującego (A) i zaczerpniętą z Sankcyi pragmatycznej, względnie z § 7. węgierskiego II. artykułu ustawy z roku 1722/3 dewizę „INDIVISIBILITER AC INSEPARABILITER“.

I. Herb średni.

Ten herb tworzą ustanowione w obydwu państwach Monarchii herby średnie wraz ze swemi koronami i po jednej, odpowiedniej figurze, trzymającej tarczę, w ten sposób, że podstawę ich tworzy złoty ornament, przeplatany wstęgą z dewizą a między niemi znajdują się także trzy najwyższe ordery zasługi.

A. Herb Najwyższego Domu jest położony na tarczach obydwu państw Austrii i Węgier w ten sposób, że zachodzi za obydwie, jednakowoż ponad niego wznoszą się historyczne korony obydwu herbów państwowych: austriackiej korony cesarskiej i świętej korony węgierskiej.

Tarcza tego herbu jest przedzielona dwa razy i uwidocznia w średnim polu srebrną belkę w czerwonym polu („Dom austriacki“), po prawej stronie czerwonego lwa o niebieskiej koronie, pazurach i języku w złotym polu (habsburgski) a po lewej czerwoną pochyłą belkę w złotym polu z trzema leżącymi ukośnie na niej ociosanymi srebrnymi orłami (lotaryński).

Tarczę pokrywa przysługująca cesarskim książętom i arcyksiężętom Austrii i królewskim książętom Węgier siedmiolękowa korona królewska a otacza kolja orderu Złotego Runa.

B. Umieszczony po prawej stronie herb **krajów austriackich** składa się z czterech smieszczonych na sobie tarcz: tylnej (d), głównej (e), średniej (b) i sercowej (a).

a) — Tarczę sercową tworzy herb „Domu Austriackiego“: Srebrna belka w czerwonym polu.

b) — Tarcza środkowa jest podzielona, u góry raz, u dołu dwa razy, z góry na dół przecięta i łączy w sobie herby dawnych krajów dziedzicznych:

1. (U góry, strona prawa.) Arcyksięstwo Austrii poniżej Anizy: Pięć (2, 2, 1) złotych orłów w niebieskim polu.

2. (U góry, strona lewa.) Arcyksięstwo Austrii powyżej Anizy: Pole przecięte z góry na dół, z przodu złoty orzeł w czarnym polu, z tyłu pole trzy razy z góry na dół przecięte, naprzemian srebrne i czerwone.

3. (U dołu, strona prawa.) Księstwo Styrii: W zielonym polu srebrna pantera z czerwonymi rogami i srebrnymi szponami, wyziewająca z paszczy płomień.

4. (U dołu, strona lewa.) Księstwo Karyntyi: Pole przecięte z góry na dół, z przodu trzy czarne lwy, kroczące jeden nad drugim w złotym polu, z tyłu srebrna belka w czerwonym polu.

5. (U dołu, w środku.) Księstwo Krainy: W srebrnym polu niebieski orzeł z koroną cesarską, o czerwonym dziobie i takich szponach, który nosi na piersi i skrzydłach klamrę we formie półksiężycy, podzieloną w dwa szeregi po siedm złotych i czerwonych pół szachownicy.

e) — Tarcza główna jest dwa razy przecięta z góry na dół a trzy razy poprzecznie, przy czem linia dzieląca pomiędzy środkowymi polami trzeciego i czwartego rzędu jest wysunięta o pół wysokości pola w dół, środkowe pole trzeciego rzędu także z góry na dół przecięte a w samo pole najniższego szeregu wsunięty klin:

1. (Górny rząd, środek.) Królestwo Czech: W czerwonym polu srebrny lew w złotej koronie i złotych szponach o podwójnym ogonie.

2. (Górny rząd, strona prawa.) Królestwo Galicyi i Lodomeryi: W niebieskim polu czarny kruk, kroczący na czerwonej belce, poniżej trzy (2, 1) złote korony.

3. (Górny rząd, strona lewa.) Królestwo Dalmacyi: W niebieskim polu trzy (2, 1) zwrócone ku widzowi złote lwy w złotych koronach.

4. (Drugi rząd, strona prawa.) Księstwo Górnego i Dolnego Śląska: W złotym polu czarny orzeł w złotej koronie, o złotym dziobie i takich szponach, noszący na piersi i skrzydłach zagiętą, srebrną klamrę, zakończoną listkami koniczyny i zaopatrzoną krzyżykiem.

5. (Drugi rząd, strona lewa.) Księstwo Solnogradu: Pole przecięte z góry na dół, z przodu czarny lew, z tyłu srebrna belka w czerwonym polu.

6. (Trzeci rząd, strona prawa.) Margrabstwo Moraw: W niebieskim polu podzielony na czerwone i złote pola szachownicy orzeł o złotej koronie, złotym dziobie i takich szponach.

7. (Trzeci rząd, strona lewa.) Uksiążęczone hrabstwo Tyrolu: W srebrnym polu czerwony orzeł o złotej koronie, złotym dziobie i złotych szponach, którego każde skrzydło jest zaopatrzone złotą, zakończoną listkiem koniczyny klamrą.

8. (Trzeci rząd, środek, strona prawa.) Kraj Przedarulanii: Czerwona, troista chorągiew kościelna w srebrnym polu.

9. (Trzeci rząd, środek, strona lewa.) Margrabstwo Istrii: Złoty kozioł o czerwonych rogach, kroczący w niebieskim polu.

10. (Dolny rząd, strona prawa.) Księstwo Bukowiny: W przeciętem, niebieskim i czerwonym polu zwrócona ku widzowi, naturalna głowa żubra pomiędzy trzema (1, 2) sześciopromiennymi złotymi gwiazdami.

11. (Dolny rząd, strona lewa.) Bośnia i Hercegowina: W złotym polu wystające z lewego brzegu tarczy ze srebrnych obłoków, zgięte, odziane czerwono ramię, trzymające w nagiej pięści dobytą, krzywą szablę o złotej rękojeści.

12. (Dolny rząd, środek.) Uksiążęczone hrabstwo Gorycyi i Gradyski: Pole przedzielone; z przodu przecięte na ukos, u góry w niebieskim polu złoty lew o złotej koronie, u dołu przecięte w przeciwnym kierunku pięć razy na ukos srebrne i czerwone pole (Gorycya); z tyłu w przedzielonym, złotym i niebieskim polu srebrny krzyż kotwiczny (Gradyska).

13. (Wsunięty klin.) Bezpośrednio podległe miasto Tryest: Pole rozdzielone, u góry w złotym polu czarny, dwugłowy orzeł, noszący na każdej głowie królewską koronę, o złotym dziobie i takich szponach, u dołu srebrna belka w czerwonym polu, którą przecina wyrastające z dolnego szpicu złote ostrze (t. zw. lanca św. Sergiusza).

d) — Tarcza tylna okazuje jako symbol dziedzicznej godności cesarskiej, w złotym polu czarnego, dwugłowego orła o złotym dziobie i złotych szponach, który ma na obydwu głowach królewskie korony, trzyma w swym prawym szponie miecz i berło, a w lewym jabłko państwowe.

Na tarczy tylnej spoczywa austriacka korona cesarska; tarczę dźrzy stojący po prawej stronie, złoty, u górnej części czarny gryf o złotym dziobie i złotych szponach.

C. Umieszczony po lewej stronie zjednoczony herb krajów świętej korony węgierskiej posiada tarczę tylną (b) z położoną na niej tarczą sercową (a).

a) — Przecięta z góry na dół tarcza sercowa zawiera mały herb państwa węgierskiego: Po prawej stronie pole przedzielone siedm barwą czerwoną i srebrną a po lewej w czerwonym polu troiste zielone wzniesienie, którego najwyższą środkową wypukłość wieńczy złota korona z podwójnym krzyżem srebrnym o rozszerzających się u końców ramionach.

b) — Tarcza tylna składa się z czterech części i z przeciętego z góry na dół, wysuniętego o zagiętych bokach ostrza:

1. (U góry, strona prawa.) Królestwo Dalmacyi: W niebieskim polu trzy (2, 1) zwrócone ku widzowi złote lwy w złotych koronach.

2. (U góry, strona lewa.) Królestwo Krocacy: W pięciu rzędach po pięć srebrnych i czerwonych pól szachownicy.

3. (U dołu, strona prawa.) Królestwo Sławonii: W niebieskim polu, pod czerwoną gwiazdą o sześciu ostrzach i złotych brzegach i promieniach, czerwona belka, obrębiona dwoma wążkami, zagiętymi falisto srebrnymi belkami, na której biegnie oddana według natury kuna.

4. (U dołu, strona lewa.) Siedmiogród: Pole rozdzielone wążką, czerwoną belką; u góry w niebieskim polu wyrasta czarny orzeł o złotym dzióbku, który po prawym górnym boku ma promienne, złote słońce, a po lewym srebrny ubywający półksiężyc; u dołu w złotym polu siedm (4, 3) czerwonych wież (zanków) z zamkniętymi bramami, uwiecznionych dwoma zębatymi gankami, z których górne posiadają po trzy, a dolne po cztery blanki; pomiędzy gankami po dwa okna.

5. (Ostrze, strona prawa.) Bośnia i Hercegowina: W złotym polu wystające z lewego brzegu tarczy ze srebrnych obłoków, zgięte, odziane czerwono ramię, trzymające w nagiej pięści dobytą, krzywą szablę o złotej rękojeści.

6. (Ostrze, strona lewa.) Fiume: W czerwonym polu na skale zwrócony w lewo czarny dwugłowy orzeł o złotych dziobach i szponach, trzymający lewą szpono na leżącej, brązowej urnie, z której wylewa się obficie woda do stóp skały; nad głowami orła wznosi się korona cesarska z niebieskim podkładem, z dwoma rozlatującymi się niebieskimi wstęgami.

Na tarczy stoi święta korona węgierska a tarczę dzierży z lewej strony unoszący się, odziany biało anioł.

Pod otaczającym tarczę Najwyższego Domu panującego orderem Złotego Runa znajdują się najwyższe ordery zasługi w ten sposób, że pomiędzy tarczami obydwu herbów państwowych umieszczone są w jednym szeregu pod drugim u góry wojskowy order Maryi Teresy wraz ze swą czerwono-biało-czerwoną wstęgą, tuż pod nim królewsko-węgierski order św. Stefana i austriacki cesarski order Leopolda — obydwie ostatnie ze swymi koltami.

Przez stanowiący podstawę całego rysunku ornament przewija się bramowana złotem srebrna wstęga z dewizą „INDIVISIBILITER AC INSEPARABILITER“, w czarnym, lapidarnym piśmie.

II. Herb mały.

Ten utworzony jest tym samym sposobem, co herb średni, jednak z opuszczeniem figur, trzymających tarczę i orderów zasługi, ze złączonych herbem Najwyższego Domu cesarskiego (A) i wstęgą z dewizą, małych herbów państw Austrii (B) i Węgier (C).

A. Herb Najwyższego Domu Panującego pozostaje tu w zupełności ten sam, co w średnim herbie. (Patrz wyżej I, A.)

B. Mały herb Austrii składa się ze złotej tarczy, w której uwidocznił się czarny orzeł dwugłowy ze złotymi dziobami i szponami, noszący na obydwu głowach królewskie korony, dzierżący w prawym szponie miecz i berło a w lewym jabłko państwowe (Symbol godności cesarskiej). Na piersi orła leży czerwona tarcza sercowa, przez którą jest przeciągnięta srebrna belka („Dom Austrii“). Na tarczy stoi austriacka korona cesarska.

C. Mały herb Węgier uwidocznił się czarną, rozdzieloną z góry na dół tarczę, po prawej stronie pole przedzielone siedm razy barwą czerwoną i srebrną, a po lewej w czerwonym polu zielone troiste wzniesienie, którego najwyższą, środkową wypukłość wieńczy złota korona z podwójnym krzyżem srebrnym o rozszerzających się u końców ramionach. Na tarczy spoczywa święta węgierska korona.

Tuż pod tarczami jest umieszczona srebrna, bramowana złotem wstęga z dewizą „INDIVISIBILITER AC INSEPARABILITER“ w czarnym, lapidarnym piśmie.

Rysunek średniego ws

ego wspólnego herbu.

Załącznik 3.

Rysunek małego wspólnego herbu.

